

Володимир Миколайович Чернега (канд. техн. наук)

Олександр Володимирович Войтко (канд. військ. наук)

Володимир Володимирович Рахімов

Національний університет оборони України імені Івана Черняховського, Київ, Україна

АНАЛІЗ ПІДГОТОВКИ І ВЕДЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ ЗА СТАНДАРТАМИ НАТО

На сьогодні Російська Федерація продовжує використовувати весь наявний арсенал засобів для дій проти України в інформаційному просторі. Антиукраїнська діяльність реалізується в формі інформаційної кампанії, яка включає в себе сукупність комплексних інформаційних операцій, окремих психологічних акцій та психологічних дій.

Як наслідок, інформаційна війна проти України, стан забезпечення суверенітету держави в інформаційному просторі, поточна суспільно-політична та фінансово-економічна ситуація в Україні, інші чинники впливу зовнішнього та внутрішнього безпекового середовища ставлять перед Збройними Силами низку завдань з розробки та впровадження заходів адекватного реагування на загрози в інформаційній сфері, інформаційної підтримки підготовки та застосування Збройних Сил України та обумовлюють необхідність пошуку та впровадження нових методів, форм та способів дій в інформаційному просторі наявними силами та засобами, розширення їх відповідних спроможностей.

В статті розглянуто основні положення підходів щодо підготовки та ведення психологічних операцій в Збройних Силах США.

Ключові слова: *інформаційна операція, психологічна операція, інформаційний вплив.*

Вступ

Постановка проблеми. Досвід вивчення збройних конфліктів останніх десятиріч та проведення антитерористичної операції (АТО) на сході України підтверджує посилення ролі інформаційних та психологічних операцій, які проводяться і в мирний час, і в загрозовий період, і в ході бойових дій. Усвідомлюючи наслідки цих процесів, керівництвом нашої держави було підписано ряд нормативно-правових актів, якими ставляться завдання щодо розробки та впровадження заходів адекватного реагування на загрози в інформаційній сфері, інформаційної підтримки підготовки та застосування Збройних Сил України та обумовлюють необхідність пошуку та впровадження нових методів, форм та способів дій в інформаційному просторі наявними силами та засобами, розширення їх відповідних спроможностей.

Так, підписанням 24 вересня 2015 року Указу №555, Президент України увів у дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року “Про нову редакцію Воєнної доктрини України” [1]. Актуальними воєнними загрозами доктрина визнає: збройну агресію Росії, що включає тимчасову окупацію Криму та агресію в окремих районах Донецької і Луганської областей; нарощування військової потужності Російської Федерації (РФ) в безпосередній близькості до державного кордону, у тому числі можливість розгортання тактичної ядерної зброї на території Криму; мілітаризація тимчасово окупованої території, присутність військового

контингенту РФ у Придністровському регіоні Молдови, активізація російськими спецслужбами розвідувально-підривної діяльності в Україні з метою дестабілізації внутрішньої ситуації.

Воєнна доктрина передбачає, що ключовими завданнями створення умов для відновлення державного суверенітету та територіальної цілісності України є:

комплексне реформування системи забезпечення національної безпеки до рівня, прийняттого для членства в ЄС і НАТО;

створення ефективного сектору безпеки і оборони, що буде забезпечувати достатні спроможності національної оборони для відсічі збройній агресії.

В Міністерстві оборони України була розроблена Концепція підготовки Збройних Сил України, яка затверджена наказом Міністра оборони України від 22 лютого 2016 року № 95, з метою реалізації вимог Воєнної доктрини України щодо поглиблення співпраці з НАТО та досягнення до 2020 року повної сумісності ЗС України з відповідними силами країн-членів НАТО. Стандарти підготовки НАТО є основою для впровадження (розроблення) стандартів з підготовки та інших регламентуючих, організаційних, програмних документів, спрямованих на удосконалення окремих складових підготовки ЗС України, їх форм і методів [2].

Враховуючи курс Збройних Сил України на перехід до стандартів НАТО, слід розглянути підходи країн НАТО під час підготовки та в ході проведення психологічних операцій (Псо).

Аналіз остатніх досліджень і публікацій. Багато вчених присвятили свої дослідження сутності та плануванню інформаційних операцій (ІО), ПсО та інформаційно-психологічних операцій (ІПсО) [3–7]. Висновком даного аналізу є те, що він стосується досвіду застосування ЗС США, який є найбільшим [8].

На початковому етапі основні цілі і завдання ІО були сформульовані в директиві міністра оборони США “Інформаційна війна” (1992) і розвинені в директиві Об’єднаного комітету начальників штабів №30-93. У цих документах ідеї інформаційної боротьби були трансформовані в концепцію боротьби з системами управління, яка передбачала комплексне проведення за єдиним планом психологічних операцій, заходів по РЕБ і фізичного знищення пунктів управління і систем зв’язку з метою позбавлення противника інформації, виведення з ладу або знищення його систем управління. Згодом дана концепція лягла в основу польового статуту сухопутних військ ЗС США FM 3-05.301 – “Психологічні операції. Тактика, техніка та процедури психологічних операцій” [9].

В рамках заходів щодо подальшого підвищення ефективності застосування сил і засобів ПсО в червні 2010 року в ЗС США термін “Психологічні операції” замінений терміном “Операції з інформаційного забезпечення дій військ”. Це пов’язується з тим, що нова термінологія більшою мірою відображає діяльність Міністерства оборони у сфері інформування та впливу на ворожу, нейтральну та дружню громадську думку, спрямоване на досягнення стратегічних цілей американського військового командування.

У поширеному меморандумі зазначалося, що зміна термінології не сильно вплине на проведені на той момент операції. Військові підрозділи, що забезпечували психологічні операції продовжували посилювати можливість “переконувати-змінювати-впливати” в операціях будь-якого виду, в будь-якому місці, в будь-який час. У тому ж 2010 році, Об’єднаний комітет начальників штабів ЗС США опублікував доктрину інформаційних операцій військової підтримки, в якій говорилося, що такі операції є найважливішим елементом американської зовнішньої політики, вони застосовуються для встановлення та посилення зовнішнього сприйняття американських збройних сил, політичного та економічного потенціалу. У ході конфлікту такі операції підсилюють ефективність бойової потужності, дозволяють понизити ефективність збройних сил противника, обмежити втручання цивільних осіб, скоротити супутній збиток, збільшити підтримку проведеної операції з боку місцевого населення.

Отже, на сьогодні НАТО демонструє найбільш сучасні підходи щодо ефективних дій в інформаційному просторі, розширюючи підходи у бік більш активних інформаційних та психологічних заходів, у тому числі в

кіберпросторі (особливо в соціальних мережах), комплексного впливу на інформаційну інфраструктуру противника, залучення до проведення психологічних заходів ключових лідерів та недержавних структур в форматі державно-приватного партнерства тощо.

Метою статті є дослідження процесів підготовки та ведення психологічних операцій за стандартами НАТО.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Розглянемо процес підготовки та проведення психологічних операцій ЗС США, відповідно до FM 3-05.301 [9], який складається з семи фаз:

- планування;
- аналіз цільової аудиторії;
- розробка серій;
- розробка і оформлення продукції;
- затвердження;
- видання, доставка та розповсюдження;
- оцінка.

Хоча цей процес є послідовним, не виключається одночасного знаходження різних серій на різних фазах їх розробки та реалізації.

Планування. Головним змістом цієї фази є визначення: цілей ПсО (ЦПсО), підтримуючих цілей ПсО (ПЦПсО), потенціальних цільових аудиторій (ПЦА) та початкових критеріїв оцінки. Зазначена фаза проводиться (виконується) як частина загального процесу прийняття рішення, з урахуванням специфічних даних щодо спроможностей військ (сил) та регіону майбутніх дій. У ході роботи формулюються ЦПсО, які б забезпечили виконання мети військової операції. ЦПсО у загальному вигляді формулюються структурним підрозділом ПсО вищого штабу, що залучений до військової операції.

Аналіз цільової аудиторії (АЦА). Процес, що забезпечує відбір та аналіз ПЦА для визначення найефективнішого способу впливу на її поведінку. Відомості аналізу цільової аудиторії є основними документами, що розробляються у цій фазі. Аналіз цільової аудиторії є єдиним найбільш важливим завданням в плануванні ефективної ПсО.

Розробка серій. Ця фаза включає розробку серій ПсО для забезпечення досягнення змін у поведінці певної цільової аудиторії (ЦА). Як правило, зазначені серії включають у себе всю продукцію ПсО та будь-які інші дії (заходи), що забезпечують досягнення однієї зміни у поведінці однієї ЦА.

Розробка і оформлення продукції – процесом реалізації ідей, замислів, концепцій, що були визначені у серіях, у реальну продукцію та координація проведення спланованих акцій (дій, заходів). При цьому є дуже важливим, щоб вся продукція та акції, що входять до змісту серій, були завершеними та являли собою так би мовити “пакет”. Протягом цієї фази визначаються претестові та пост-тестові методології, розробляються тестувальні інструменти (опитування, огляди,

критерії, інструкції) та здійснюється протестування прототипів продукції.

Затвердження. Протягом цієї фази здійснюється погодження та затвердження серій для їх подальшого застосування. З метою забезпечення своєчасності процесу та відповідності продукції вимогам командира угруповання військ (сил), у координації з вищим та взаємодіючими органами військового управління, визначається найбільш швидкий і прямий шлях погодження та затвердження серій.

Видання, доставка та розповсюдження. У ході затвердження серій одночасно розпочинаються декілька заходів. Видання розпочинається в той час, як акції сплановані, скоординовані та проведена репетиція їх виконання. Як тільки видання завершено, продукція накопичується та складається для подальшого використання або доставки до кінцевих виконавців – тих, хто в подальшому розповсюджуватиме її для визначених ЦА у відповідності до запланованого графіку (плану). Також може проводитись пост-тестування для того, щоб впевнитись, що серії забезпечують необхідну зміну поведінки.

Оцінка ефективності та результативності ПсО починається з розробки початкових критеріїв оцінки під час 1-ї фази (планування). При цьому аналізуються тренди поведінки ЦА як засіб визначення, чи досягнуті ПЦПсО. Оцінювання, як і чому поведінка ЦА змінилася, залежить від безперервності, своєчасності надання розвідувальної інформації, а також від рівня професіоналізму персоналу. Метою цієї фази є полегшення запровадження будь-яких доповнень і уточнень, які необхідно буде зробити для подальшого перегляду серій ПсО. Ця фаза визначає показники, при досягненні яких ПЦПсО вважатимуться досягнутими, а серії ефективними. Оцінка включає аналіз індикаторів впливу, випадкових подій та всіх даних тестувань через певний період часу, із використанням як кількісних, так і якісних методів. При цьому можливо визначити яка продукція працює краще, а яка потребує перегляду та модифікації. Це також дає можливість визначити, які та коли необхідно внести необхідні зміни для оптимізації впливу на ЦА.

Розглянемо більш детально ці фази.

1. Планування.

Головне завдання планування ПсО є визначення, як ПсО буде забезпечувати (підтримувати) реалізацію замислу (плану) командира угруповання військ (сил).

Для проведення ПсО ще у мирний час, до початку розвитку кризи або війни, необхідно мати розроблені та затвержені програми або плани ПсО. Вони завчасно розробляються в оперативних командуваннях та встановленим порядком розглядаються і затверджуються керівництвом вищого органу військового управління. Програма являє собою загальний замисел ПсО, що

складається із таких елементів: складова (елемент) воєнно-політичної та воєнно-стратегічної обстановки, для недопущення розвитку якої у небажаному напрямку (реагування) призначається програма; коротке найменування програми; мета програми; стратегія (загальний план) програми; цільові аудиторії (головні вразливі місця, цілі ПсО, теми, основний зміст повідомлень); імовірна реакція противника на програму; мета комунікації; медіа-аналіз (аналіз способів розповсюдження матеріалів ПсО: друкована продукція, аудіо-, радіо-, телевізійні трансляції, безпосереднє спілкування, використання обкладинок і упаковок споживчих товарів тощо); медіа-стратегія (загальний план щодо способів розповсюдження); необхідний час для розробки та розповсюдження продукції; кому делегується повноваження і відповідальним за прийняття рішення з реалізації програми та виконання завдань.

Планування ПсО, як складової застосування військ (сил), є також частиною загального процесу оперативного планування. Одним з головних процесів є оцінка обстановки в інформаційному просторі, у ході якої розробляються основні документи, на яких у подальшому базуватиметься все планування ПсО.

Загальна оцінка обстановки та противника складається із 4-х кроків: формулювання (опис) оперативної (бойової) обстановки; опис впливу, що ця обстановка здійснює; оцінка противника; формулювання імовірних форм і способів дій противника. У ході такої оцінки проводиться збір і аналіз даних про характеристики населення і особового складу ЗС противника та фізико-географічні аспекти, що впливають на здатність ЦА отримувати інформацію та піддаватись її впливу.

1.1. Формулювання (опис) оперативного (бойового) простору.

На цьому етапі увага зосереджується на формулюванні тієї частини оперативного (бойового) простору, що в основному належить до сфери ПсО – інформаційного простору. При цьому надаються визначення і характеризуються ознаки фізико-географічної (рельєф, клімат, погода, інфраструктура та їхній вплив на розповсюдження аудіо, візуальних та аудіовізуальних продуктів), інформаційної (інформація та її якість, потоки, розподіл, що впливають на збір, обробку та розповсюдження інформації) та когнітивної (відношення, вірування, почуття, що впливають на прийняття рішень людьми) сфер інформаційного простору.

При цьому розглядаються наступні основні елементи інформації:

- а) політичні (керівництво, організаційні структури, політична система, правова система, політичний клімат);
- б) військові/безпекові (керівництво, організаційні структури);
- в) економічні (виробництво, доставка, закупівля);

г) соціальні (групи, підгрупи, соціальні системи, суспільство, демографія, освіта, відчуття (сприяння середовища), поведінка, цінності, вірування, історія, релігія, мова, національності, культура);

д) інформація (глобальні інформаційні підсистеми (членство у таких організаціях, джерела інформаційних технологій), національні інформаційні підсистеми (засоби масової комунікації – радіочастоти, наявність супутникових систем, ТВ, друковані ЗМІ, Інтернет), оборонні інформаційні підсистеми (система управління ЗС);

є) інфраструктура і технології (комунальні системи, транспорт, індустрія, об'єкти громадського користування);

ж) фізико-географічні (географія, рельєф, клімат, пора року, погода).

1.2. Опис впливу, що здійснює оперативний (бойовий) простір.

На цьому етапі здійснюється оцінка сумарного впливу головних характеристик інформаційного простору на ПсО, що були визначені на попередньому кроці. Для цього необхідно співставити та з'ясувати, яким чином кожний чинник впливає на інші. Визначаються обмеження та сприятливі умови, що формує інформаційний простір у ході ПсО по відношенню до противника та своїх військ. Ця оцінка середовища включає оцінку рельєфу, погоди, географії, інфраструктури з точки зору яким чином вони впливатимуть на ПсО та пропаганду.

Наприклад, гірська місцевість може вплинути на прийом радіо і телетрансляцій. Характеристика географії включає загальну характеристику місцевості, погоди, а також фактори державної політики, ЗМІ, демографії населення.

Інфраструктура операційного району складається з об'єктів, матеріально-технічних засобів та іншого, що необхідно для функціонування систем, міст та регіонів. В операційному районі може бути придатне до використання радіо / ТВ станції або типографії для можливого використання для виробництва продукції ПсО. Такі характеристики відображаються на робочій карті ПсО для посилення наочності сприйняття та оцінки інформації про оперативну обстановку для командира і штабу. Карта також допомагає у проведенні причинно-наслідкового аналізу під час АЦА. Такий причинно-наслідкового аналіз є концептуальними рамками і проводиться для розуміння поведінки ЦА в контексті їх фізичного та соціального оточення.

1.3. Оцінка противника.

На цьому етапі, спільно з представниками розвідки, здійснюється оцінка противника для визначення яким найбільш імовірним чином противник буде проводити свої ПсО з використанням пропаганди. Важливою інформацією є визначення психологічного розумового типу противника, звичок, упереджень, політичних або стратегічних цілей. Однією з

технологій оцінки противника є аналіз центра тяжіння (ЦТ). Ця технологія полягає у поєднанні ЦТ противника (військова сила, організація або інше джерело енергії для дій) з критичними потребами (КП) та зв'язаними з ними критичними уразливостями (КУ). Противник розглядається з використанням системного підходу щодо використання ним інформації (в контексті показників: політика, війська/безпека, економіка, соціальна сфера, інформація, інфраструктура і технології, фізико-географічні характеристики операційного району).

1.4. Визначення способу дій противника.

На цьому етапі проводиться інтеграція результатів попередніх завдань у зрозумілий висновок. Враховуючи, що саме противник за звичай віддає перевагу впливу найважливіших характеристик інформаційного простору на його ПсО і пропаганду, визначаються імовірні цілі пропаганди противника та способи дій. Після трьох кроків ми вже маємо описаний інформаційний простір, проведено початкове дослідження для АЦА та проаналізовано суперечливу інформацію. Вся ця інформація, взята разом, дозволяє виробити пропозиції для акцій (заходів) ПсО щодо зміни поведінки та протидії ворожій інформації для досягнення бажаних змін у поведінці противника та, відповідно, цілей замислу командира. Протягом виконання цього завдання розвідка визначає способи дій противника і висвітлює цю інформацію у відповідній текстовій або графічній формі. Водночас, у разі необхідності, розробляється окремий документ щодо розвідувальної інформації стосовно ворожій пропаганди для забезпечення більш чіткого розуміння предмету командиром і штабом. Такий документ висвітлює де, коли та як противник буде застосовувати засоби пропаганди. Він має відповідати загальній оцінці варіантів форм і способів дій противника і розглядатиме імовірні концепцію та цілі ворожій пропаганди (ЧОМУ?), дислокацію основних сил і засобів (ДЕ?) та прогнозу, КОЛИ? пропаганда буде застосована. Це розробляється для кожного варіанту способів дій противника.

Розробка варіантів способів дії (ВСД).

Після затвердження замислу операції, отримання вказівок командира штаб розробляє ВСД та подає їх на розгляд командирів. Метою цього є розробка визначення одного або декількох варіантів способів виконання місії (завдання). Підтримка ПсО загального порядку дій може варіюватись у відповідності до різниці щодо напрямку основних зусиль, складу сил і засобів, ЦА, цілей, способів дій військ, порядку їх маневру, наслідків виконання завдань ПсО. Головні зусилля можуть бути орієнтовані щодо цілей операції, географічних об'єктів, ЦА, діях підрозділів, кому надається підтримка або бути поєднанням всього цього. Оцінюючи напрямок зосередження головних зусиль, необхідний рівень (обсяг завдань) ПсО для досягнення замислу командира

має бути розглянутий у комплексі з силами, засобами і часом, що необхідно на кожному рівні (тактичний/оперативний).

Аналіз ВСД.

Аналіз ВСД (розіграш бойових дій (операції) є процесом, що включає правила та кроки, які допомагають командирам і штабам візуалізувати хід бойових дій. Цей аналіз розглядає: розміщення, сильні і слабкі сторони власних сил; сили і засоби противника та його можливі ВСД; характеристики операційного району; перевірка гнучкості рішення; розіграш; оцінка ризику; оцінка результатів розіграшу для кожного ВСД. Розіграш є важливим для командира і штабу впевнитись, що ПсО разом з іншими елементами повністю інтегровані та синхронізовані. Дуже раннє рішення щодо обмеження числа ВСД для розіграшу або розробки тільки одного ВСД зберігає значний обсяг часу. Перед розіграшем визначаються критерії щодо оцінки результатів за ПсО по кожному ВСД.

Порівняння ВСД.

Порівняння варіантів способів дій починається з того, що всі члени штабу (групи планування) аналізують та оцінюють переваги та недоліки кожного варіанту, у відповідності до сфери діяльності. Кожен член штабу представляє на загальний розсуд власну позицію по всіх ВСД. Використовуючи критерії оцінки, розроблені у ході розіграшу бойових дій, проводиться описання кожного ВСД, висвітлюючи їх переваги та недоліки. Порівнюючи сильні сторони та слабкі сторони кожного ВСД, визначаються переваги і недоліки ВСД по відношенню до інших. Члени штабу порівнюють потенційно здійсненні ВСД для визначення одного з них, що має найвищу імовірність досягнення успіху, проти варіантів дій противника, один з яких являє найбільш імовірний варіант ВСД, а інший – найбільш загрозливий.

З точки зору ПсО, загрозливий ВСД противника може бути його здатність використовувати наші продукти ПСВ для дискредитації ЗСУ. Офіцери ПсО повинні оцінити всі ВСД для визначення, як найбільш ефективно використовувати вплив від ПсО, забезпечуючи гнучкість для потреб завчасного планування, та маючи максимальну імовірність досягнення успіху.

Затвердження ВСД.

Відібрані ВСД доповідаються командирі, разом з рекомендаціями штабу. Командир приймає остаточне рішення. Після цього, командир видає фінальні вказівки, штаб видає попереднє розпорядження, уточнює ВСД, проводить планування.

Видання наказу.

Штаб готує наказ або план, трансформуючи обраний ВСД у чіткий, конкретний, стислий замисел операції з необхідними додатками. Накази, розпорядження та плани забезпечують всю необхідну інформацію для підлеглих частин для виконання завдань. Необхідно уникати

встановлення надлишкових обмежень, що сковуватимуть ініціативу підлеглих.

ПсО додаток до плану має, незалежно від вибраного ВСД, таку інформацію:

- аналіз медіа;
- головні та підтримуючі цілі ПсО;
- перелік потенціальних цільових аудиторій;
- критерії початкового аналізу;
- затвержені процедури планування;
- процедури із забезпечення ПсО;
- потенційні заходи з протидії ПСВ противнику та його пропаганді.

Даний аналіз показав, що коли ПсО плануються та координуються централізовано, вони є більш ефективними. Чим більш завчасно проводиться планування ПсО, тим більш імовірним є те, що ПсО буде координованою та її включено до оперативного планування. Перш за все, ПсО має інтегруватись до процесу прийняття рішення і розробляти у відповідності до мети і завдань військової операції. Послідовно розробляються ЦПсО, поєднуючи їх з метою замислу командира. Кожна ЦПсО поєднується з цілями та найважливішими завданнями операції.

Здатність ПсО змінити поведінку ЦА у великій мірі залежить від результатів аналізу цільової аудиторії. АЦА надає найкращий спосіб для створення найкращої можливої основи, з якої розробляються найбільш ефективні засоби впливу на поведінку. Найбільш точна і повна інформація та аналіз суттєво підвищує спроможності з розробки серій ПсО та підготовки дій, які можуть успішно змінити поведінку цільової аудиторії.

Висновки

Таким чином, психологічні операції в країнах НАТО розглядаються одним з найважливіших та найбільш дієвих інструментів реалізації завдань стратегічних комунікацій, тобто частиною інформаційної політики США і НАТО. З іншого боку західними фахівцями психологічні операції продовжують розглядатися складовою частиною інформаційних операцій, які зазвичай проводяться паралельно, в єдиному інформаційному просторі і на спільній території, узгоджуються по стратегічних цілях і вирішуваних завданнях. Психологічним операціям відводиться роль механізму зміни поглядів, свідомості та вчинків соціальних груп – від цивільного населення до керівників усіх рівнів, що приймають важливі рішення.

Інтеграційні процеси щодо переходу до стандартів НАТО дозволять підвищити рівень підготовки та порядок застосування ЗС України щодо проведення психологічних операцій, як одного із засобів забезпечення інформаційної підтримки власних дій.

Напрямок подальших досліджень може бути широке коло питань щодо розробки та обґрунтування єдиних підходів з оцінки інформаційного простору та аналізу цільових аудиторій для потреб інформаційних та психологічних операцій в органах військового

управління, а також для використання в інших споріднених сферах діяльності.

Література

1. **Указ Президента** України Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року "Про нову редакцію Воєнної доктрини України" [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/5552015-19443>.
2. **Концепція** підготовки Збройних сил України [Електронний ресурс] / Затверджено наказом Міністерства оборони України та Генерального штабу Збройних Сил України від 22.02.2016 № 95. – Режим доступу: <http://www.ukrmilitary.com/2016/02/concept-of-the-armed-forces-of-ukraine.html>.
3. **Заруба О. Г.** Планування спеціальних інформаційних операцій / О.Г.Заруба // Інформаційна безпека людини, суспільства, держави. - 2017. - № 1(21). – С. 140-154.
4. **Баровська А. В.** Стратегічні комунікації: досвід НАТО / А.В.Баровська // Стратегічні пріоритети. – 2015. – № 1(34). – С. 147–152.
5. **Литвиненко О. В.** Інформаційні впливи та операції. Теоретико-аналітичні нариси: моногр. / О. В. Литвиненко. – К.: НІСД, 2003. – 240 с.
6. **Дзюба Т. М.** Нарис теорії і практики інформаційно-психологічних операцій: навч. посіб. / Т.М.Дзюба, Я.М.Жарков, І.О.Ольховой, М.І.Онищук; за заг. ред. Балабіна В. В. – К.: ВІПІ НТТУ “КПІ”, 2006. – 468 с.
7. **Певцов Г. В.** Інформаційно-психологічні операції Російської Федерації в Україні: моделі впливу та напрями протидії / Г.В.Певцов, С.В.Залкін, С.О.Сідченко, К.І.Хударковський // Наука і оборона. – 2015. – № 2. – С.28-32.
8. **Жарков Я. М.** Історія інформаційно-психологічного протиборства: підруч. / Я.М.Жарков, Л.Ф.Компанцева, В.В.Остроухов В.М.Петрик, М.М.Присяжнюк, Є.Д.Скулиш; за заг. ред. д.ю.н., проф., засл. юриста України Є.Д.Скулиша. – К.: Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2012. – 212 с.
9. **FM 3-05.301** Psychological Operations Process Tactics, Techniques, and Procedures.

АНАЛИЗ ПОДГОТОВКИ И ПРОВЕДЕНИЯ ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ ОПЕРАЦИЙ ПО СТАНДАРТАМ НАТО

*Владимир Николаевич Чернега (канд. техн. наук)
Александр Владимирович Войтко (канд. воен. наук)
Владимир Владимирович Рахимов*

Национальный университет обороны Украины имени Ивана Черняховского, Киев, Украина

Сегодня Российская Федерация продолжает использовать весь существующий арсенал средств для действий против Украины в информационном пространстве. Антиукраинская деятельность реализуется в форме информационной кампании, которая включает в себя совокупность комплексных информационных операций, отдельных психологических акций та психологических действий.

Как следствие информационная война против Украины, состояние обеспечения суверенитету государства в информационном пространстве, текущая общественно-политическая и финансово-экономическая ситуация в Украине, другие факторы влияния внешнего и внутреннего сферы безопасности ставят перед Вооружёнными Силами ряд задач с разработки и введения мер адекватного реагирования на угрозы в информационной сфере, информационной поддержке подготовки и применения Вооружённых Сил Украины та обуславливают необходимость поиска и внедрения новых методов, форм та способов действия в информационном пространстве имеющимися силами та средствами, расширения их соответствующих возможностей.

В статье рассмотрены основные положения подходов по подготовке и ведению психологических операций в Вооруженных Силах США.

***Ключевые слова:** информационные операции, психологическая операция, информационное воздействие.*

ANALYSIS OF TRAINING AND CONDUCT OF PSYCHOLOGICAL OPERATIONS ACCORDING TO NATO STANDARDS

*Volodymyr M. Cherneha (Candidate of Technical Sciences)
Olexandr V. Voitko (Candidate of Military Sciences)
Volodymyr V. Rakhimov*

National Defence University of Ukraine named after Ivan Cherniakhovsky, Kyiv, Ukraine

Russian Federation still continues to use the entire available arsenal of anti Ukrainian actions in the information space. Actions against Ukraine are realized in a shape of information campaigns, which include the complex of information operations, separated psychological operations and actions.

As the result, information warfare against Ukraine, the level of support of the state sovereignty in information space, current socio-political, financial and economical situation in Ukraine, other factors of influence of external and internal security environment raised the list of tasks for Armed Forces of creation and realization of adequate counteractions against threats in information space, of information support of training and use of the Armed Forces of Ukraine and caused the need of searching and implementation of new methods,

forms and ways of actions in information space by entire means and assets, expanding their respective capabilities.

The article discusses the main provisions of approaches to the preparation and conduct of psychological operations in the United States Armed Forces.

Key words: information operations, psychological operations, information influence.

References

- 1. Ukaz Prezidenta** Ukrainy Pro rishennja Rady nacionalnoji bezpeky i oborony Ukrainy vid 2 veresnja 2015 roku "Pro novu redakciju Vojennoji doktryny Ukrainy" Available at: <http://www.president.gov.ua/documents/5552015-19443>.
- 2. Konceptija** pidgotovky Zbrojnykh syl Ukrainy / Zatverdzheno nakazom Ministerstva oborony Ukrainy ta Ggeneraljnogho shtabu Zbrojnykh Syl Ukrainy vid 22.02.2016 № 95. Available at: <http://www.ukrmilitary.com/2016/02/concept-of-the-armed-forces-of-ukraine.html>.
- 3. Zaruba O. Gh.** (2017), Planning of special information operations [Planuvannja specialjnykh informacijnykh operacij] Informacijna bezpeka ljudyny, suspiljstva, derzhavy, № 1(21), pp. 140-154.
- 4. Barovsjka A. V.** (2015), The Strategic communications: NATO experience. [Strategichni komunikacii: dosvid NATO], Strategichni priorityety, № 1(34). – pp. 147–152.
- 5. Lytvynenko O. V.** (2003), Information Influences and Transactions. Theoretical and analytical essays [Informacijni vplyvy ta operaciji. Teoretyko-analitychni narysy]: monoghr. NISD, Kiev, 240 p.
- 6. Dzjuba T. M., Zharkov Ja. M., Oljkhovoj I. O., Onyshhuk M. I.** (2006) Essay on the theory and practice of information and psychological operations. [Narys teoriji i praktyky informacijno-psykhologichnykh operacij]: navch.posib. VITI NTTU "KPI", Kiev, 468 p.
- 7. Pjevov Gh. V., Zalkin S. V., Sidchenko S. O., Khudarkovsjkyj K. I.** (2015), Information-psychological operations of the Russian Federation in Ukraine: models of influence and directions of counteraction. [Informacijno-psykhologichni operaciji Rosijskoji Federaciji v Ukraini: modeli vplyvu ta naprjamy protydiji]. Nauka i oborona, №2, pp.28-32.
- 8. Zharkov Ja. M., Kompanceva L. F., Ostroukhov V. V.** etc (2012), History of information-psychological confrontation. [Istorija informacijno-psykhologichnogho protyborstva: pidruch], NA SB Ukrainy, Kiev, 212 p.
- 9. FM 3-05.301** Psychological Operations Process Tactics, Techniques, and Procedures